

Eenmansbedrijf centraal

'Koeien zijn echt geweldig. Ze zijn er altijd, daar kun je van op aan'

De overname van het ouderlijk bedrijf door Tryntsje

Noordenbos staat nog niet helemaal vast. Aan

kalveropfok beleeft ze het meeste plezier. 'Zelf kalveren

opfokken maakt het boeren echt.'

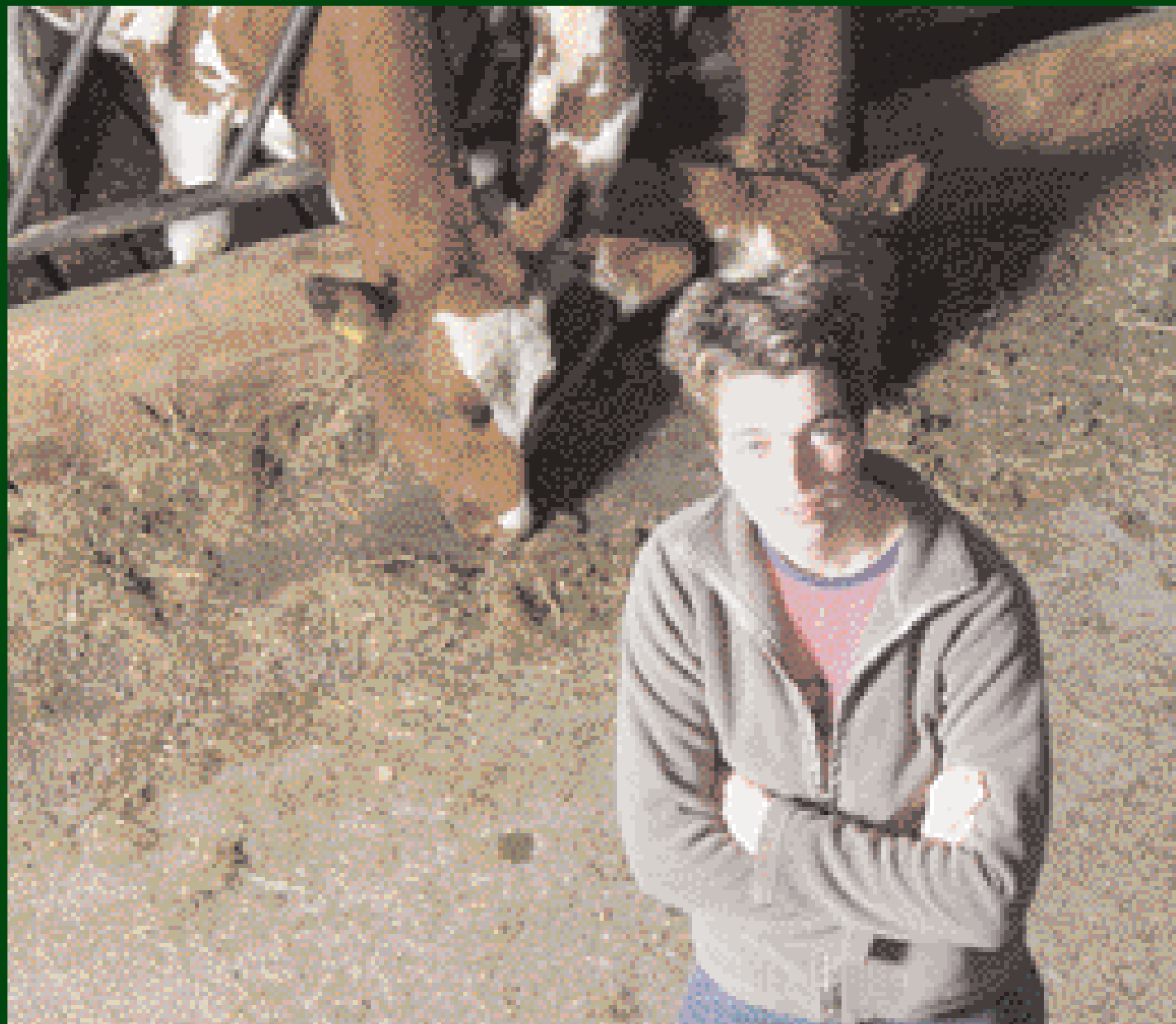
Ik ben een meid en boeren is wel zwaar werk. Kan ik het wel aan?' Niet dat Tryntsje Noordenbos zich er dagelijks mee bezighoudt, maar de vraag of ze het bedrijf van haar ouders wil en kan overnemen speelt regelmatig door haar hoofd. 'Ik ben nog best wat onzeker over de toekomst. Mijn vriend vindt het boeren wel leuk, maar hij wil ook verder met de ontwikkeling van zijn eigen klussenbedrijf. Dat betekent dat wanneer ik het melkveebedrijf overneem ik het werk voornamelijk zelf moet doen. Bij de inrichting voor de toekomst van ons bedrijf staat daarom een eenmansbedrijf centraal.'

Tryntsje Noordenbos is 24 jaar en na de opleidingen mavo, havo en has werkt ze sinds anderhalf jaar mee op het bedrijf van haar ouders Jan (58) en Richtsje (57) Noordenbos in het Friese It Heidenskip. Samen melken ze met 65 koeien op 43 hectare grond een melkquotum vol van 568.000 kg melk. Ook de 65 oaien van het zeldzame schapenras zwartbles vragen de nodige verzorging. 'Wanneer het aan mijn vader lag molken we 30 koeien en breiden we de schapentak verder uit, maar ik vind juist de koeien geweldig. Waarom? Ik ben gewoon trots op mijn koeien, ik praat met ze. Je kunt er van op aan dat ze er altijd zijn. Het geeft me een mooi gevoel als ik ze tevreden in de box of in de wei zie liggen.'

Eigen jongvee-opfok

Het erf van de familie Noordenbos leek vroeger net een kinderboerderij. 'Konijnen, kippen, katten, hond en een pony. Ik was altijd met de dieren bezig en dan vooral met de kalfjes. De verzorging van de kalveren vind ik nog steeds het leukst. Jongveeopfok uitbesteden zal ik dan ook nooit doen. Zelf kalveren opfokken maakt het boeren echt.'

Momenteel is er nog ruimte en tijd over binnen de bedrijfsvoering, zodat Tryntsje buiten de deur werkt. Wekelijks staat ze ongeveer 25 uur in de

Twintiger Tryntsje Noordenbos over tieners:

'De jongens die nu nog op school zitten denk vaak erg gemakkelijk over nieuwe machines kopen. Jongeren houden wel van een beetje show maar beseffen eigenlijk te weinig dat je daar weinig of geen geld mee kunt verdienen.'

melkput bij een veehouder in de buurt. 'Dan kan ik mooi nog wat rond kijken hoe een ander het doet. Bovendien zit ik dan niet de hele dag bij mijn ouders aan tafel.' Tussen de melktijden door doet ze alle voorkomende werkzaamheden op het eigen bedrijf. De dieradministratie komt geheel voor haar rekening. 'Ik ken de koeien beter bij naam dan mijn vader, hij groeit er een beetje uit. Mijn vader zit liever in de schapen. Wanneer we door de kudde lopen weet hij precies welk lam bij welk schaap hoort en wat de afstamming is. Dat heb ik bij de koeien.'

Vanzelfsprekend is het nooit geweest dat Tryntsje het bedrijf zou overnemen. 'Dat mijn jongere broer geen boer was, was al wel snel duidelijk. Mijn ouders hebben ook wel gevraagd of ik niet verder wilde kijken. Daarom heb ook voor een breed vakkenpakket gekozen. Ik heb nog even aan de horeca gedacht of aan de laboratoriumschool. Maar nee, ik voelde me toch meer verbonden met dieren dan met mensen.'

Meer koeienmens

Na haar studie solliciteerde Tryntsje nog voor een baan als ver-tegenwoordiger bij een voerfabrikant. 'Dat leek me nog wel leuk, veel de boer op. Maar een paar dagen na het kennismakingsgesprek zag ik er toch maar vanaf. Ik ben gewoon iemand die met de handen moet werken, met beesten om moet gaan.' Een maatschapcontract tussen Tryntsje en haar ouders is inmiddels in de maak. Samen met haar oudere zus Antje en jongere broer Johannes probeert ze plannen te maken voor de toekomst. Ook over de dagelijkse bedrijfsvoering vindt veel overleg plaats. 'Tot een jaar geleden stonden de kuilblokken nog op de voergang, die we vervolgens verdeelden met de vork. Ik ben gewoon minder sterk om dat werk te doen. Mijn vader was niet direct voorstander van het aanschaffen van een voerwagen, maar we hebben het toch gedaan. Bovendien is het voer nu veel frisser sinds we met een blokkenverdeelwagen werken.' Wanneer Tryntsje het bedrijf zal overnemen is ze de vierde generatie Noordenbos op het bedrijf. Dat telt overigens niet mee in haar beslissing. 'Mijn ouders hebben altijd gezegd dat het bedrijf levensvatbaar moet zijn voor overname, maar ook wanneer ze besluiten te stoppen om het te verkopen. Het is nu levensvatbaar en ik wil wel doorgroeien naar 800.000 kg melk. Maar met quotumuitbreiding koop je er ook werk bij en de stal raakt dan wel snel vol. De productie per koe zal daarom nog omhoog moeten. Vrienden zeggen wel eens dat we ook eens in een nieuwe trekker moeten investeren. Maar ach nee, van mij hoeft dat niet. Ik ben veel meer een koeienmens.'

Jaap van der Knaap

Anja Roes: 'Twintigers zitten in de fase dat ze zich als ondernemer moeten ontwikkelen'

'De leeftijd van de ondernemer is sterk bepalend voor de fase waarin het bedrijf zich bevindt', stelt Anja Roes, bedrijfsadviseur Melkvee van ZLTO Advies. 'Zo zijn twintigers vaak ambitieus en zitten ze vol enthousiaste plannen hoe ze het bedrijf verder willen ontwikkelen. Maar ze zijn ook in de fase dat ze zichzelf moeten ontwikkelen als ondernemer en een eigen visie moeten bepalen.'

Er gaat wel veel diversiteit schuil onder de twintigers volgens

Roes. 'Een twintiger die net van school is gekomen en bij de ouders in het bedrijf is gestapt zal nog veel meer moeten leren dan iemand die al zes, zeven jaar meewerkt. Deze laatste is al meer ondernemer en zal steeds meer verantwoordelijkheid naar zich toetrekken.'

Roes gelooft niet dat bedrijfsovername veel moeilijker is en erg verschilt van tien jaar geleden. 'Nergens gaat bedrijfsovername gemakkelijk. Wel wordt de verhouding tussen rendement

en vrije waarde steeds groter, de maatschappij wordt zakelijker. Maar tien jaar geleden waren er ook onzekerheden voor de beoogde bedrijfsopvolgers, bijvoorbeeld rondom de mestwetgeving en quotering. Wel denk ik dat jonge veehouders wat meer met bedrijfsovername bezig mogen zijn.' Het aantal bedrijven waarbij Anja Roes de overname begeleidt is dalende. Maar dat wordt volgens haar niet alleen veroorzaakt doordat de nieuwe generatie het niet meer ziet zitten. 'Het komt ook omdat de gezinnen steeds kleiner worden. Vroeger waren de gezinnen groter en was het niet vreemd dat er meerdere gezinsleden zelfstandig gingen boeren.'